

Инки

Инките са индиански племена, населявали северозападните земи на Южна Америка. През 12 век създали могъща империя, управлявана от династията Инка.

Империята възникнала около долината на Куско в перуанските Анди и достигнала най-голяма територия през 1438 г. През 1532-1534 г. била завзета от испанците.

Потомците на древните Инки се занимават предимно със земеделие и животновъдство. Живеят предимно в каменни постройки, в малки селища и пазят традициите и религиозните вярвания на древните Инки

Инки - Едно от великите царства в доколумбова Америка била империята на инките или Тауантинсуйу, както я наричали самите те, което означава "Земя на четирите части". Наричали я така, защото била разделена на четири провинции: Кунтинсуйу, Коласуйу, Антисуйу и Чинчасуйу. Владенията им се простирали от Колумбия до централната част на Чили, включвайки територии на днешно Перу, Боливия, Еквадор и северозападната част на Аржентина. Като създател на империята са почитали Манко Капаку (1150 г.). Според легендата, по указание на Бога на Слънцето - негов баща, когато хвърлил в краката си златния жезъл и той бил погълнат от земята (добър знак, че е плодородна) основал на това място град Куско - великата столица на бъдещата империя. Културата на инките се оформила сравнително късно. Дълго преди появяването им, още 3000 г. пр. Хр., тези земи били обитавани от племена, занимаващи се със земеделие. Доста по-късно, около VIII в., в басейна на езерото Титикака се сформирала велика култура, чийто главен град и церемониален център Тиахуанако, намиращ се на югоизточния край на езерото, бил изграден от издялани каменни плочи, скрепени с бронзови шипове.

Тук се намирала знаменитата "Врата на Слънцето", изсечена от един единствен монолитен каменен блок. В горната ѝ част е издялан широк барелеф с изображението на Бога на Слънцето. По такъв начин, имайки в миналото си една древна, високо културна традиция, инките били по-скоро наследници, а не родоначалници на перуанската култура. Град Куско, в перуанските Анди - символ на могъществото на страната, бил един от най-красивите градове на света, който блестял със стотиците си, обсипани със злато, дворци и храмове. Особено силно поразявал с великолепието и разкоша си храмовият комплекс.

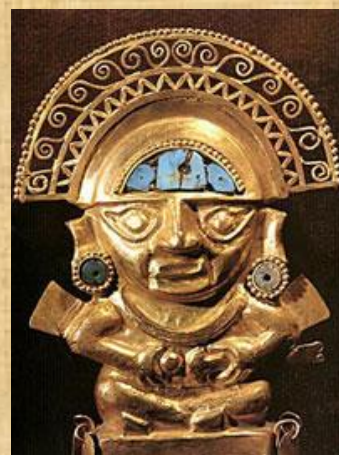

Главна постройка в него бил храмът на бога на слънцето, в който само златото се измервало в тонове. От злато били прозорците, вратите, стените, покрива, пода, таваните и култовите предмети. В центъра се намирал многометров диск от чисто злато, символизиращ бога на слънцето.

Около храма се намирал дворът Интипампа ("Златно поле"), а в него -

изработени от злато дървета, заедно с птиците, растения и треви, пуми, ягуари, лами, змии, пеперуди, пастири и др. Всички те били в естествена големина и се движели с помощта на искусни механизми.

Друга гордост на империята били пътищата, не отстъпващи на съвременните магистрали. Един от тях бил с дължина 5250 километра - най-дълъг в света до началото на 20-ти век. Широчината им достигала до 7,5 метра и били прокарани в някои места на височина 5160 метра над морското равнище. Удивително е, че инките изградили даже държавна поща, но независимо от всичките им достижения, не познавали нито колелото, нито писмеността. Вместо писмени знаци, използвали "кипу" - специфично разположени възли върху връзки разноцветни конци, всеки с определено значение. Това не им пречело обаче, да развият научните си познания и даже поезията.

Религиозните им обряди, както и тези на ацтеките, били невероятно жестоки. Кръвта на хиляди жертви се леела като река от олтарите на ненаситните им богове. Разтърсвана от жестоките ритуали, ширещия се разврат и междуособни борби, блестящата империя на инките била лесна плячка за малобройните конкистадори на Франсиско Писаро, които нахлули на 15 ноември 1532 година и я превърнали в испанска колония. Освен столицата Куско, друг голям град на инките, Мачу-Пикчу (Вилкапампа, както го наричали те) пази ревниво своите тайни. Разположен е високо в Андите, на непристъпно плато между върхове Мачу-Пикчу ("Стара планина") и Уайна-Пикчу ("Млада планина"). Дълбоко в пропастта под него се пени река Урубамба.

Градът бил защитен от дебела стена, изградена от внушителни каменни блокове. На всички околни върхове били изградени наблюдателни постове, чиито развалини се виждат до днес. Към града-крепост водела тясна пътека, позволяваща на малка група войни да отблъскват натиска на цяла армия. По мнението на специалисти, Мачу-Пикчу бил образец на хармония, целесъобразност и компактност. Възхищение будят тук и величествения храм на бога на слънцето, намиращ се на самия връх на платото, и слънчевият часовник ("Интиутан"), и акведуктите, пробити в камъните, и някогашните фонтани. Дворците, храмовете и жилищните постройки били

вдълбани частично в скалите и частично изградени от прецизно обработени каменни блокове. В скалите били изсечени стаи, стълби, водоскоци и басейни. Прозорците на храма на бога на слънцето били разположени така, че в тях прониквал винаги първият и последният слънчев лъч. От подножието, до върха на платото били изградени тераси, с дължина до 400 метра и запълнени с пръст. Благодарение на чудесно изградената иригационна система, на тези тераси отглеждали сочни плодове и зеленчуци. Мачу-Пикчу бил открит през 1911 година от експедицията на американския учен Бингъм, придружаван от колегите си Хари Уорд и доктор Ъруин.

Една от загадките на територията на Южна Америка, са рисунките от пустинята на платото "Наска", отстоящо на 400 км. от перуанската столица Лима. Благодарение на авиацията, едва през 20-ти век били открити случайно, гигантски загадъчни рисунки, нанесени върху земната повърхност. И до днес е неизвестен народът, който ги е създал, както и начинът на нанасянето им върху повърхността на земята. Непонятно е и предназначението им. Самите рисунки могат да се видят и разгледат само от самолет или от още по-голяма височина. Предполага се, че т са дело на култура, съществувала преди инките да се появят по тези земи.

Империята на Инките 1438-1535 г.

През 12-ти век на северозападните територии на Южна Америка Инките създали могъща империя, която след 1438 г. обхващала земите на днешните държави [Еквадор](#), [Перу](#), [Боливия](#) и северните части на [Аржентина](#) и [Чили](#). През 1537 г. империята била завладяна от испанците. Първоначално Инките – индианци от племето кечуа - живеели в планините на Перу. През 12-ти век те се придвижили на север. Мястото където се заселили и основали своята столица Куско според легендите на Инките им било посочено от бога Инти. Владетелят на Инките се наричал Сапа Инка. Той бил смятан за потомък на Инти бога на Слънцето и самият той бил почитан като бог. Всички важни дела в империята били поверени на държавните чиновници. Те следели за дейността на провинциите на които била разделена държавата. Инките нямали писменост. Те използвали кипу – дълго въже на което се прикрепяли множество цветни връвчици с навързани по тях възли. Всеки възел означавал определена информация обикновено цифрова относно данъците, броя на населението и друга важна информация. Инките опъвали дългото въже и „четели“ по висящите надолу връвчици. Населението дължало данък под формата на труд – при строеж на пътища и храмове в земеделието или армията в занаятчийските работилници както и в сребърните мини. Инките отглеждали царевица, фасул, тикви, картофи и други зеленчуци като за тази цел терасирали стръмните склонове на Андите с помощта на дървени сечива, наторявали почвата с гуано (естествен птичи тор). По високите места пасели ламы и алпаки, които Инките развъждали за месо и вълна. Държавата управлявала изцяло бита на инките.

Било невъзможно някой да смени труда за който бил роден или да промени местоживеенето си.

Държавата се грижела за старите и болни поданици. В империята била изградена внушителна мрежа от пътища – над 27 000 км. На определени разстояния по пътищата имало пощенски станции за бегачите-вестоносци, които пренасяли съобщенията из цялата страна. Инките както и ацтеките не познавали коня и колелото. Вестоносците разнасяли съобщения и пакети из цялата империя. Всеки един пробягвал близо 1.5 км след което го замествал следващия. За да стане по-бързо смяната, вестоносецът съобщавал за пристигането си надувайки голяма морска раковина.

Експанзия на инките

През 1438 г. Пачакутека станал владетел на Инките и започнал да разширява териториите около град [Куско](#). Няколко десетилетия по-късно той завладял земите около езерото Титикака и започнал война с Лупаките и Колите. През 1466 г. под предводителството на сина му Тупак покорили съседните чиму - най-могъщото племе по крайбрежието по онова време. През 1471 г. Топа бил провъзгласен за десетия Сапа Инка. През следващите 15 години той завладял територии далече на юг, а по-късно присъединил към държавата земите на север и запад. Империята се простирала на повече от 3000 км от [Еквадор](#) на север до [Чили](#) на юг.

Възход и упадък на инките

Инките били находчив народ. Те развили ефективно земеделие, терасирайки стръмните склонове и изграждайки напоителни съоръжения. Показали завидни строителни и инженерни умения. Строели мостове, пътища и градове високо в планината и създали добра организация без да имат писменост. През цялата империя минавали два главни пътя. От тях към всяко по-голямо или по-малко селище се отклонявали второстепенни пътища. Пътищата прекосявали планинските клисури и пропасти чрез огромни висящи мостове, а буйните планински реки с хитроумно построени плаващи „мостове” от балсови салове. Търговците пренасяли стоките си с кервани от ламы, а кипу се предавали като щафета от вестоносците. Топа Инка построил много от пътищата и градовете. Неговият син Уайна Капа, който станал Сапа Инка през 1493 г. още повече разширил империята като построил втора столица в Кито. Когато умрял през 1525 г., империята била поделена между синовете му Уаскар и Атауалпа. Това разделение довело до гражданска война точно преди испанците да слязат на американския бряг през 1532 г. Тъй като завоевателите използвали превъзходната пътна система създадена от Инките, а самите Инки воювали по между си, испанците завзели земите им към 1535 г.